

Wyrok z dnia 23 listopada 2004 r.

I UK 15/04

1. Sąd oddala odwołanie od decyzji organu rentowego, uznając, że nie wystąpiły wskazane w niej podstawy odmowy przyznania prawa do świadczenia w wyniku jego ponownego ustalenia (art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.), jeżeli w postępowaniu sądowym zostały ujawnione inne okoliczności, istniejące przed wydaniem decyzji, uzasadniające brak prawa do świadczenia.

2. Ujawnienie, że stanowisko pracy wskazane w zaświadczeniu pracodawcy jako wymienione w Dziale III wykazu B stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) nie figuruje w tym wykazie, jest podstawą odmowy prawa do wcześniejszej emerytury, przyznanego uprzednio w oparciu o to zaświadczenie.

Przewodniczący SSN Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Andrzej Kijowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 23 listopada 2004 r. sprawy z wniosku Eugeniusza K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w C. o prawo do wcześniejszej emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 września 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 15 listopada 2001 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w C. wstrzymał wypłatę emerytury przyznanej uprzednio wnioskodawcy Eugeniuszowi K. i odmówił przyznania mu prawa do tego świadczenia stwierdzając brak wymaganego

okresu wykonywania pracy w szczególnych warunkach, do którego nie wlicza się okresu pracy w „I.” Spółce z o.o. niebędącej pracodawcą powstałym w wyniku przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego.

Odwołanie wnioskodawcy od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie z dnia 31 stycznia 2002 r. [...]. Sąd ustalił, że wnioskodawca był zatrudniony w Hutniczym Przedsiębiorstwie Remontowym w C., a następnie od lipca 1992 r. do 21 czerwca 1999 r. w spółce „I.” na stanowisku murarza pieców przemysłowych. W świadectwach pracy pracodawcy ci stwierdzili wykonywanie pracy w szczególnych warunkach na stanowiskach wymienionych w Dziale III poz. 15 wykazu B, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Wiek 55 lat wnioskodawca osiągnął 26 lipca 1999 r., a więc po ustaniu zatrudnienia na wymienionym stanowisku. Jednym z warunków wymaganych przepisem § 7 powołanego rozporządzenia jest wykonywanie pracy na stanowiskach wymienionych w wykazie B. Tymczasem wykaz ten nie zawiera stanowiska „murarz pieców przemysłowych”, które to stanowisko zamieszczone jest w wykazie A dziale XIV pkt 10. Wykonywanie prac wymienionych w wykazie A daje możliwość obniżenia wieku emerytalnego o 5 lat, a wnioskodawca nie osiągnął takiego wieku.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawcy od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 18 września 2003 r. [...] oddalił apelację. Sąd Apelacyjny skorygował ustalenia Sądu pierwszej instancji o tyle, że wnioskodawca osiągnął wiek 55 lat w ostatnim dniu zatrudnienia w spółce „I.”. Okoliczność ta jednak pozostaje bez znaczenia dla ubiegania się o prawo do wcześniejszej emerytury z osiągnięciem tego wieku. Trafnie bowiem Sąd Okręgowy stwierdził, że stanowisko, na którym pracował wnioskodawca, nie jest wymienione w wykazie B załącznika do powołanego w zaskarżonym wyroku rozporządzenia. Treść świadectwa pracy w szczególnych warunkach nie odpowiada postanowieniom rozporządzenia i wykazom zamieszczonym w załączniku. Dział III wykazu B - Prace gorące w hutach żelaza i stali oraz hutach metali nieżelaznych - liczy jedynie 13 pozycji i nie jest wśród nich wymieniona praca murarza pieców przemysłowych. Prace mularskie przy naprawie na gorąco pieców przemysłowych wymienione są w wykazie A, jednak prace wymienione w tym wykazie stosownie do § 4 ust. 1 rozporządzenia

uprawniają do uzyskania wcześniejszej emerytury z osiągnięciem wieku 60 lat. Zarządzenie nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach (Dziennik Urzędowy Ministerstwa Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego Nr 1-3, poz. 1 ze zm.) uściśla wykaz stanowisk, co w przypadku murarza pieców przemysłowych dotyczyło wykazu A. Wnioskodawca nie osiągnął wieku 60 lat, zatem nie ma prawa do wcześniejszej emerytury.

Wyrok ten wnioskodawca zaskarżył kasacją i opierając ją na podstawie naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.) oraz § 2 i 7 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Częstochowie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji podniósł, że przepis art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach w brzmieniu obowiązującym w dacie ustalenia prawa wnioskodawcy do emerytury dla uznania wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie wymagał zatrudnienia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych. W toku postępowania organ rentowy nie kwestionował faktu wykonywania przez wnioskodawcę pracy w szczególnych warunkach, kwestionował jedynie wiek wnioskodawcy oraz status podmiotu, w którym wnioskodawca był zatrudniony. W świadectwach pracy w szczególnych warunkach wystawionych przez obu pracodawców wnioskodawcy powołany został Dział III wykazu B oraz zarządzenie Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. Zgodnie z § 2 powołanego rozporządzenia okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji. Wnioskodawca nie rozwiązałby stosunku pracy, gdyby nie uzasadnione przekonanie o uzyskaniu prawa do emerytury, potwierdzone uzyskanymi świadectwami pracy w warunkach szczególnych. W części wstępnej uzasadnienia wyroku z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99 (OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 121) Sąd Najwyższy uznał pracę na stanowisku murarza pieców i urządzeń przemysłowych za pracę na stanowisku wymienionym w Dziale III wykazu B. Wnioskodawca działał w zaufaniu do wystawionych przez pracodawcę dokumentów, tym bardziej że organ rentowy ich nie kwestio-

nował. Według wnioskodawcy jego staż pracy i warunki wykonywania pracy uprawniają go do emerytury na podstawie § 7 rozporządzenia. Jest dla niego niezrozumiałe, dlaczego jego świadczenia zostały wstrzymane, natomiast w przypadku innych pracowników w zbliżonym stanie faktycznym nie zachodziły przesłanki do wstrzymania wypłaty świadczeń.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury po przeprowadzeniu w trybie art. 114 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) postępowania o ponowne ustalenie prawa do świadczeń, wobec ujawnienia okoliczności, że podmiot, u którego wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach, nie należy do zakładów pracy wymienionych w § 1 ust.2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, zatem wnioskodawca nie wykonywał u tego pracodawcy pracy określonej w art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Sąd Apelacyjny, podobnie jak Sąd pierwszej instancji, nie podzielił zaprezentowanego w decyzji organ rentowy poglądu prawnego i stwierdził, że praca na stanowiskach wymienionych w wykazach stanowiących załącznik do powołanego rozporządzenia, także w spółce, która nie powstała z przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego, uważana jest za pracę wykonywaną w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach. Powołał się przy tym na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r., III ZP 30/01 (OSNAPIUS 2002 nr 10, poz. 243), podzielając wyrażony w niej pogląd. W tej sytuacji zarzut naruszenia przez Sąd przepisu art. 32 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach jest nieuzasadniony.

Rozpoznając odwołanie Sąd pierwszej instancji uznał, że istniały podstawy do ponownego ustalenia prawa do świadczeń, chociaż były to inne podstawy od tych, które organ rentowy powołał w decyzji. Nie chodzi tu przy tym tylko o inną podstawę prawną, ale również o inną podstawę faktyczną. Dopiero w postępowaniu sądowym zostało bowiem ujawnione, że stanowisko pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie figuruje w wykazie B, jak zapisano w świadectwie pracy, lecz w wykazie A, w związku z czym inne są warunki wymagane do skorzystania z prawa do wcze-

śniejszej emerytury. Kontroli sądu podlega prawidłowość rozstrzygnięcia zawartego w decyzji, niezależnie od uzasadnienia tego rozstrzygnięcia - wskazania podstawy faktycznej i prawnej. Uznając, że nie wystąpiły wskazane w decyzji organu rentowego podstawy do odmowy przyznania prawa do świadczeń w wyniku jego ponownego ustalenia, sąd oddala odwołanie od tej decyzji, jeżeli w postępowaniu sądowym zostały ujawnione inne, istniejące przed uprawomocnieniem się decyzji, okoliczności uzasadniające brak prawa do świadczeń. Rozstrzygnięcie oparte na zanegowaniu dowodów, których organ rentowy nie kwestionował, jest określone w uzasadnieniu kasacji jako uchybienie. Jednakże skarżący nie przytoczył jako podstawy kasacji naruszenia art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach rentach i w związku z tym ten zarzut, jako wykraczający poza podstawy kasacji (art. 393¹¹ § 1 k.p.c.), nie odniósłby skutku, nawet gdyby był uzasadniony.

Okolicznością ujawnioną w toku postępowania sądowego był błąd w świadectwach pracy, polegający na określeniu stanowiska pracy wnioskodawcy jako figurującego w wykazie B części III poz. 15, podczas gdy wykaz B część III zawiera tylko 13 pozycji i w żadnej z nich nie jest wymienione stanowisko murarza pieców i urządzeń przemysłowych. Po skorygowaniu tego błędu okazało się, że wnioskodawca nie spełnia warunków do przyznania emerytury w wieku 55 lat na podstawie § 7 powołanego rozporządzenia, do których należy wykonywanie w hutnictwie prac w szczególnych warunkach wymienionych w Dziale III wykazu B przez co najmniej 15 lat. Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia tego przepisu jest nieuzasadniony, skoro ustalenia faktyczne wskazują, że wnioskodawca nie pracował w warunkach w nim wymienionych. Powołany w kasacji wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 1999 r., II UKN 187/99, dotyczył prawa pracownika do emerytury na podstawie § 7 rozporządzenia, który legitymował się świadectwem wykonywania pracy w szczególnych warunkach na stanowisku murarza pieców i urządzeń przemysłowych wymienionych w dziale III wykazu B. W uzasadnieniu wyroku Sąd Najwyższy przytoczył treść świadectwa pracy przy powoływaniu ustaleń wyroku zaskarżonego kasacją, jednak nie ustosunkowywał się do tej kwestii, gdyż żądanie przyznania wcześniejszej emerytury nie zostało uwzględnione z innych przyczyn, a mianowicie z powodu niespełnienia warunku osiągnięcia wieku emerytalnego w czasie wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Sąd Najwyższy uznał, że ubiegający się o emeryturę pracownik warunku tego nie spełnia, przy czym tylko ta kwestia była przedmiotem postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy w ogóle nie badał czy zapis w świadectwie pracy

odpowiada wykazom, nie można zatem twierdzić, że w omawianym wyroku uznano stanowisko murarza pieców i urzędzeń przemysłowych za wymienione w Dziale III wykazu B.

Nieuzasadniony jest także zarzut naruszenia przepisu § 2 powołanego rozporządzenia, który stanowi, że okresy pracy w szczególnych warunkach stwierdza zakład pracy na podstawie posiadanej dokumentacji. Z treści tego przepisu nie wynika, aby stwierdzenie zakładu pracy w tym przedmiocie miało charakter wiążący i nie podlegało kontroli organów przyznających świadczenia uzależnione od wykonywania pracy w szczególnych warunkach. Świadcstwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach nie jest dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., gdyż podmiot wydający to świadectwo nie jest organem państwowym ani organem wykonującym zadania z zakresu administracji państwowej. Tylko dokumenty wystawione przez te organy stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Natomiast omawiane świadectwo traktuje się w postępowaniu sądowym jako dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Sąd nie mógł zatem dokonać ustaleń opartych na dokumencie zawierającym dane, które okazały się niezgodne z prawdą. Ujawnienie okoliczności, że wskazane w zaświadczeniu pracodawcy stanowisko pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie figuruje w wykazie powołanym w tym zaświadczeniu, jest podstawą do odmowy przyznania prawa do wcześniejszej emerytury, przyznanego uprzednio w oparciu o to zaświadczenie.

Prawo do świadczeń powstaje tylko wówczas, gdy spełnione zostały wszystkie warunki wymagane do nabycia tego prawa (art. 100 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach). Inne okoliczności nie mają wpływu na powstanie prawa do świadczeń, jeżeli którykolwiek z wymaganych warunków nie został spełniony. Dlatego wnioskodawca nie może skutecznie powoływać się na zaufanie do pracodawcy wystawiającego świadectwo ani na fakt, że innym pracownikom, będącym w podobnej sytuacji, przyznano prawo do świadczeń.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 393¹² k.p.c. oddalił kasację jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

=====